

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilno avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak petek popoldne. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.

Vse leto velja . . . 10.— K
pol leta 5.— „
četrt leta 2:50 „
posamezne številke po 20 h.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto. Priloge poleg poštne 15 K.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 14 h
„ „ dvakrat . . . 12 „
„ „ trikrat . . . 10 „
za nadaljna uvrčenja od petit-vrste po 8 h.
Oznaniła sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovariša v Ljubljani.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštne.

Na naslov c. kr. državnega pravnika.

C. kr. državnemu pravdnikstvu naznanjamo, da pozivlja „Slovenec“, politički list za slovenski narod, ki ga tiska „Katoliška tiskarna“ v Ljubljani, ki mu je izdajatelj dr. Ignacij Žitnik, odgovorni urednik pa Ivan Štefe, v svoji 75. številki dne 1. t. m. in v svoji 77. štef. z dne 4. t. m. zopet na bojkot proti „Učiteljski tiskarni“, proti „Zvončku“, „Popotniku“, „Domačemu ognjišču“, „Slovenskemu ilustrovanemu Tedniku“, „Učiteljskemu Tovarišu“ ter proti knjigam in tiskovinam, ki jih tiska imenovana tiskarna. — Sporočamo slavnemu c. kr. državnemu pravdnikstvu, da je tako dejanje kaznivo po § 302. kaz. zak.

Križana resnica.

Gotovo zato, da dokažejo klerikalci v „Katoliški tiskarni“, kako umevajo misterij velikega tedna, potiskajo resnico ob tla in uganjajo svoje lopovščine neženirano naprej. Vajeni so takemu delu: v sreč zloba, zavist, egoizem in škodoželjnost, na licu krinka svetohlinstva. Če jim človek očita nepošteno dejanje, pregrešek proti § 302. kaz. zak., sleparstvo z glasovnicami, tatvino tiskovin, prešestovanje, denunciranje in umor na mladem, neomajno značajnem učitelju — se potulijo v kot, kriče o svoji nedolžnosti, obračajo oči k nebu in povijajo bele lilije v šopke, da jih ponese — hinavci — za velikonočno procesijo. Skoro bi dejali, da ni med njimi človeka, ki bi ne zatajil lastnega očeta, ako bi mu kazalo to kaj dobička. Toliko lažje jim je tajiti svojo lastno naturo, ker mislijo, da jih ne kažejo njih de-

janja v njih gnušni nagoti. Ker pa sodimo ljudi po dejanjih, nam tudi rokovanjci iz Črne grabna ob jubilejskem mestu v Ljubljani ne morejo zameriti, ako njih dejanja kvalifikujemo s pravo besedo: **lopovščina!**

Poročali smo že, da so črni samogoltniki podtaknili listu „Papier-Zeitung“ skozinsko zlagano notico, da je „Učiteljska tiskarna“ ustavila vsa izplačila in da stoji pred konkurzom. Ko smo to laž temeljito ovrgli, niso imeli lopovi toliko čuvstva pravičnosti — kdor krađe glasovnice, tiskovine, čast in nedolžnost, krađe tudi dobro ime! — da bi resnico popravili v svojih listih — ne! Šli so z lopovščinami še korak dalje in so nalagali še drug list, ki se bavi s tiskarsko stroko in ki se imenuje „Österreichisch - Ungarische Buchdrucker-Zeitung“. V 12. številki imenovanega lista čitamo to-le:

„Die Učiteljska tiskarna, eine Druckerei, welche von der slovenischen fortschrittlichen Lehrerschaft in Laibach, wahrscheinlich in Voraussetzung reichlichen Gewinnes gegründet wurde, ist in Zahlungsschwierigkeiten geraten. In der Druckerei des genannten Vereines wird das serbenfreundliche Tagblatt „Jutro“ hergestellt, durch dessen Druck das Geschäft noch mehr belastet wurde. In Mitleidenschaft gezogen sind der Lehrer-Witwen- und Waisen-Fonds sowie das Lehrerkonvikt, welche Gelder in der Druckerei angelegt haben.“

Te besede, ki so jih izglele klerikalne kukavice v nemško gnezdo, se glase kot „Slovenčeva“ natalcevanja v nemškem prevodu.

Najbrž je tej lopovščini kumoval kdo, ki bi se z vso opravičenostjo lahko odel s Smrdelovim čestitim imenom — jezik, slog in vsebina dokumentujejo piščevo vsestransko visoko inteligentnost!

Seveda je lopovščina za tiste, ki poznajo naše razmere, tako očitna, in za tiste, ki so jo provzročili, tako sramotna, da bi treba Judeža, ki jo je zagrešil, obesiti na prvo bližnje drevo. Lahko trdimo: Storili so vse, kar se da storiti, da bi uničili naš zavod! Mnogo zlih dejanj imajo podle duše že na svoji vesti, ampak z gonjo protinam so v lopovščinah dosegli rekord!

S tem so nas odvezali od vsake obzirnosti. Kanalijski naj torej vedo, da jih zaničujemo od vsega srca, da niso vredne niti pljunka v obraz, temveč naj hodijo od vsega poštenega sveta prezirani in zaničevani polastnem blatu! Oči stran od njih, da se ne okužimo!

Kadar bosta Smrdel ali Jeglič Nepomuški govorila v šoli o značajnosti, ni jima treba daleč iskati zgledov. Svoj kazalec naj obrneta na svojo osebo — tako lahko govorita brez besed! — Ako nam bo braniti svetost božje zapovedi, ki pravi, da ne želi svojega bližnjega žene, tedaj ne bomo več prizanašali niti katehetu, če pošlje deset posredovalcev k nam! — Ako bodo še lagali o svoji neoskrupljenosti in pribijali še nadalje resnico na križ, jim pa postrežemo s fotografijami nezakonskih otrok duhovnikov! — In tako dalje . . .

Sedaj je definitivno konec naše potrpežljivosti! Mi vendar ne moremo dopustiti, da bi lopovi brez kazni uničevali to,

kar smo z velikim naporom in z velikimi žrtvami ustvarili sami! **To je absolutno izključeno!**

„Slovenec“, ki ga je na Dunaju zatajil celo dr. Šušteršič, grozi, da nam ne izboljšajo plač. „Slovenec“ in njegova kompanija gotovo ne, ker nimajo 1. ničesar govoriti pri tem in 2. ker bi nam vzeli še to, kar imamo! S tem bi nas radi ustrašili. Ampak mi se ne bojimo tega gledališkega gromenja. Sicer nas pa še tako obilo gladovanje ne odvrne od započete boja: **rajši smrt nego prizanašanje lopovščinam!**

Svojo usodo pa imajo sedaj sami v svojih rokah! Naša orožarnica je dobro založena. Naše glavno orožje pa je pogum in čista vest, zato pa bo zmaga naša v boju za križano resnico!

Mi in „Slovenec“.

Laž, ki smrdi do neba, razglašala „Slovenec“ v svoji 81. štef. z dne 8. t. m. — V dokaz temu navajamo dobesedno to, kar smo pisali mi v zadnji številki, in to, kar piše „Slovenec“. Sodbo naj si napravi vsakdo sam, komentarja ni treba!

„Učiteljski Tovariš“.

Ze na četrtem avstrijskem katoliškem shodu, ki je bil 1. 1896. v Solnogradu, so klerikalci zahtevali, da mora biti ljudska šola konfesionalna in cerkev pa mora imeti sonadzorstvo nad ljudsko šolo. Klerikalcem se cede aline po tisti žalostni dobi, v kateri ljudski učitelj ni bil nič drugega kakor navadni mežnar. Na solnograškem katoliškem

„Slovenec“.

Očito brezverstvo. „Učiteljski Tovariš“ glasilo liberalnega učiteljstva, ki se tako milo priključuje, da se izvršuje bojkot proti „Učiteljski tiskarni“, pravi v svoji današnji številki, da „šola ne sme biti konfesionalna, to je katoliška“. Nadalje se poteguje zopet za uvedbo nepretrgane osemletne šolske dobe in končno se med raznoterstvi norčuje iz Sve-

LISTEK.

Drug za drugim . . .

Še diše po svežosti gruče gomil, ki so pod nje legli drug za drugim — Jeršinovec, Šile in Cepuder. Nisem poklican, da bi jim na tem mestu pisal dolgovezne nekrologe, v katerih bi poveljal njih visoke zasluge; storila so to že spretnjša peresa. Preostal mi je na to vrlo trojico samo še hvaležen osoben spomin, ki mi spleta zdaj izpod roke te skromne vrste.

Hudo je duši, ako jo stiska ena sama bridkost, ali še dosti hušje je, če jo stiskajo hkratu tri. Tako je bilo meni, ko sem videl tri odprte grobove prijateljev, tovarišev.

Smrt Jeršinovića me sama na sebi ni preveč iznenadila, ker je siromak že takrat hudo trpel na putiki, ko me je oče prvič peljal v šolo. Za mizo je sedel Jeršinović pri vpisovanju — palice obešene na kljuko. Še danes čutim, kako me je ljubko potrepal po rami: „Zdaj boš pa naš, kajveda!“ — Samo plaho sem mu prikimal, ker me je napolnilo s strahom vse, kar sem zapazil v tisti enolični, polmračni sobi. Ta strah pa mi je še povečal pogled na tiste trpke palice, ki sem se o njih namenu vse kaj drugega pred-

stavljaj nego to, čemer edino so služile. Oče me je namreč večkrat plašil, kadar sem mu že v predšolski dobi nagajal, da me popelje v šolo, kjer bom tepen z dolgo „šibo“. In to je imelo vedno uspeh . . . Ko sem se dvanaest let pozneje vrnil v Črnomelj, sem videl Jeršinovića že vsega osivelega v — vozičku. Zdaj bo že pet let od tega. Smrt njegova me ni iznenadila, a potrla mi je v duši drag spomin na prvo pot v šolo in z njim spomin na prvega učitelja, ki me je sprejel pod okrilje šole. Pokoj blagi duši! —

Iznenadila pa me je Šilčeva smrt. Ko sem prečital v predzadnjem „Tovarišu“ nekrolog Jeršinovića, sem čisto nebrizno pogledal napis „† Pavle Šilo“ ter preskočil k Cepudrovima nekrologoma. Še na mar mi ni prišlo, da bi bil to naš vrli tovariš iz Žirov. „Kdo drug je“, sem si mirno mislil. Nihče mi ni prej sporočil o njegovi bolezni, in ko sva se zadnjič videla ob njegovem povratku od Zavezinega zborovanja iz Novega mesta v hotelu Tivoli v družbi njegove dobre soproge in nekaj tovarišev, je bil šegav in židane volje po stari navadi. Takrat sem mu še obljudil, da ga o prvi priliki obiščem v Žireh in da znam še morda kompetirati tja. Res sem imel namen, obiskati ga v letošnjih velikonočnih počitnicah, a zdaj mi je njegova nenadna smrt prekrizala načrt in v njem veselo misel, da

bi se spet enkrat vrlo pozabaval v družbi kratkočasnega tovariša.

„Ali je res mogoče? Pavle iz Žirov?“ — sem se nezaupno vpraševal, ko sem prečital besede o njem. Nikakor mi ni hotelo v glavo, da te vrle duše ni več med živimi . . . Ali moral sem se napolned uveriti o trpi resnici.

Zdaj ga bodo zaman iskale oči na prihodnji okrajni konferenci. Nič več ne bo Pavleta z dolgimi, košatimi brki, ki nam je lani toliko zabave delal z njimi, ko jih je moško česal, pa ne z nežno gizdalinsko krtačico, ampak s pravo pravcato krtačo. Da, cela krtača; saj toliko, da mu je šla še v žep!

Pavleta ne bo več . . . Trpka misel za nas, njegove kolege in gotovo za vsakogar, ki ga je poznal. Res, vse je minljivo, vse nestalno kakor pena. Jasno vidim to resnico ob Šileu. Kdo bi si bil mislil pred letom, da tega krepkega moža, skoro orjaka, v tako neznatnem času pogoltno nenasitno žrelo groba! . . . Prav kakor poje Prešeren:

Mor'biti, da kdor zdaj vesel prepeva,
v mrtvaškem prtu nam pred koncem dneva
molče trobental bo: „Memento mori!“

Uživaj nekaljeni mir, blagi tovariš!

In zdaj še Slavko! — Za dvema pošteni dušama je odplavala v kraljestvo pokoja še tretja — drug za drugim . . . Streslo me je zone po vseh živcih, ko sem zazrl njegov

parte, dasi sem zadnje mesece pogosto pričakoval katastrofe. Tovariši so me večkrat obvesčali o njegovem opasnem položaju in premnogokrat bi ga bil rad obiskal, saj sva si bila vdana prijatelja že v učiteljskih klopeh. Ali predaleč sem bil zdaj od njega, ni bilo časa ne novcev, ni bilo prilike. Tako se je zgodilo, da sem ga našel že jako slabega lanske počitnice v ljubljanski bolnici. Ves izpremenjen, upadel, zaznamovan s pečatom bele žene. V dno duše se mi je zasmilil, ali vendar sem to sočutje z vso silo prikrival, da bi ga siromak ne opazil.

Vtaknili so me bili baš takrat v borne vojaške cunje za en mesec. Tak sem odprl vrata njegove sobe. Nekaj časa me ni mogel spoznati. Kajpa, videla se nisva že prilično dolgo in potem se tiste usmiljenja vredne cape na meni! Tudi jaz bi ga ne bil poznal, da bi ga bil kje slučajno srečal.

Še zdaj ga vidim, kako od sreca se je nasmejaj potlej moji karikaturi, tisti zamazani kapi, ki so jo pohlevno podpirala ušesa, tisti stokrat nagubani in zakrpani bluzi in tistim oguljenim, širokim hlačam, ki sem moral skoro previdno paziti, da nisem izgubil v njih svojih suhih krakov.

„Tak si kakor Bogpomagaj!“ Tako posrečena se mu je zdela ta sodba, da jo je smehoma še parkrat potrdil.